

Till trafikutskottet

Trafikutskottet har den 19 mars 1996 beslutat bereda utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1995/96:125 Åtgärder för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik jämte motioner i de delar propositionen och motionerna berör utbildningsutskottets beredningsområde.

I det följande behandlar utbildningsutskottet regeringens förslag till prioriterade statliga uppgifter när det gäller att främja utvecklingen av informationsteknik (IT), såvitt avser utbildningen (avsnitt 4.3 delvis och 5.2.1–5.2.4 i prop.) samt motionerna 1995/96:T51 (m) yrkandena 5–9, 1995/96:T52 (kds) yrkandena 6–10, 1995/96:T54 (s), 1995/96:T56 (v) yrkandena 4, 5 och 10, 1995/96:T57 (c) yrkandena 8–12, 1995/96:T58 (fp) yrkande 2 och 1995/96:T59 (mp) yrkande 5.

Regeringen föreslår att staten under de närmaste åren skall prioritera insatser för IT-utvecklingen inom tre områden – rättsordningen, utbildningen och samhällets informationsförsörjning. Ett handlingsprogram redovisas med åtgärder i syfte att bredda och utveckla användningen av IT.

Utbildningsinsatser med inriktning på ett livslångt lärande skapar enligt regeringen förutsättningar för ett informations- och kunskapssamhälle där alla medborgare skall kunna dra nytta av informationsteknikens möjligheter. Målet är att kunskaper om IT och dess användning skall föras in på alla nivåer i utbildningsväsendet inom tre år.

Strategier för användningen av informationsteknik i skolan

Regeringen framhåller i propositionen att skolorna behöver vägledning och stöd för att utveckla formerna för IT-användningen i undervisningen. Varje kommun bör därför utforma en IT-strategi för skolan utifrån kommunens egna förutsättningar när det gäller bl.a. pedagogisk utveckling, behov av utrustning, ekonomiska resurser och kompetens. Skolans IT-strategi bör utgöra en del av kommunens övergripande IT-strategi och bör ingå i dess skolplan.

Utbildningsutskottet delar regeringens uppfattning om behovet av en på lokal nivå förankrad strategi för utvecklingen av IT-användningen i skolan och har inget att erinra mot den föreslagna åtgärden.

Skolverkets uppgifter när det gäller att *på nationell nivå främja IT-användningen i skolan* lyfts fram i två motioner.

Enligt motion 1995/96:T51 (m) yrkande 5 är Skolverkets arbete med Skoldatanätet den i dag absolut viktigaste statliga insatsen som görs för att sprida kunskaper om hur IT kan användas i skolan. Förutom informations-tjänsten på Internet omfattar utvecklingsarbetet förmedling av erfarenheter i fråga om Internet som pedagogiskt hjälpmedel inom skolväsendet. Motionärerna anser att det är angeläget att Skolverket förstärker och utvidgar sitt framgångsrika arbete med Skoldatanätet. Projektet måste tillåtas ge sitt bidrag till övrig utvecklingsverksamhet inom verket och tillförsäkras resurser under minst fem år till.

I motion 1995/96:T58 (fp) yrkande 2 hävdas att Skoldatanätet ännu inte finns för hela landet. För att inte tappa tempo i skolans IT-utveckling vill motionärerna därför att skolor skall kunna ansluta sig till SUNET – Swedish University Computer Network. Skolverkets uppgifter bör koncentreras på att stödja IT-användningen som pedagogiskt hjälpmedel för lärare, anför de.

Utbildningsutskottet erinrar om att Skolverket sedan augusti 1992 har regeringens uppdrag att ansvara för utvecklingen och genomförandet av den nationella datapolitiken för skolområdet. Användningen av datorn i skolan som ett redskap bland andra skall stimuleras. Skolverket har därefter, i april 1994, fått uppdraget att utveckla och driva ett svenskt skoldatanät med Internet som teknisk plattform. Skoldatanätet är alltså inte något fristående eller fysiskt nätverk utan en integrerad del av informationssystemet Internet. Genom att ansluta sig till Internet får skolan tillgång till de tjänster som finns i nätverket.

Enligt vad utskottet inhämtat från Skolverket berör verket i mycket begränsad omfattning frågor om hur och när skolhuvudmän och skolor bör ansluta sig till Internet. Ansvar för dessa frågor ligger odelat på skolan och skolhuvudmannen. Generellt gäller att kommunerna eller skolorna självständigt och utifrån sina egna mål och förutsättningar skall välja nivå och typ av Internet-tjänst. Valet av uppkopplingsform, leverantör etc. bör göras utifrån en samlad bedömning av den enskilde skolhuvudmannens eller skolans behov av IT i form av tjänster via Internet och Skoldatanätets informationsutbud. I sammanhanget bör det påpekas att telemarknaden i Sverige numera är avreglerad och att det på marknaden finns ett flertal kommersiella internetleverantörer. Skoldatanätet är ett öppet informationssystem som kan nås i alla delar av alla, oberoende av anslutningsleverantör och användningsverktyg.

Skolverkets arbete med Skoldatanätet fokuseras på dels informationsinsatser av övergripande art om teknik och användning av Internet, dels utvecklande av grundfunktioner såsom adresskatalog över skolor, elektroniska konferenser, informationssökning och spridning av beskrivande exempel på datoranvändning i skolan. Vidare pågår ett utvecklingsprojekt tillsammans med ett fyrtiotal skolor, s.k. pilotskolor, kring användning av Internet och specifikation av innehållet i Skoldatanätet.

Av utskottets redovisning ovan framgår att Skolverket i dag har uppgiften att sprida information om användningen av IT i skolan. Skolverket skall även med hjälp av uppföljning och utvärdering ta fram och värdera resultat och effekter av användning av IT i skolan. Dessa kunskaper skall på olika sätt

bearbetas och föras ut i skolväsendet för att stödja och utveckla skolhuvudmännens arbete med IT i skolan.

Utskottet har från Utbildningsdepartementet erfarit att regeringen kommer att ge Skolverket ett samlat uppdrag med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av den nu aktuella IT-propositionen. Uppdraget kommer bl.a. att omfatta en fortsatt utveckling av Skoldatanätet och av användningen av IT i skolväsendet som pedagogiskt hjälpmedel.

Till frågan om uppkoppling av skolor till SUNET återkommer utskottet i ett senare avsnitt i detta yttrande.

Utbildningsutskottet föreslår med hänvisning till det anförda att trafikutskottet avstyrker motionerna 1995/96:T51 yrkande 5 och 1995/96:T58 yrkande 2 i denna del.

Synpunkter på *vissa elevgruppers IT-användning* läggs i ett par motioner. Enligt motion 1995/96:T56 (v) yrkande 4 bör riksdagen hos regeringen begära att Skolverket får i uppdrag att komma med förslag till hur grundskolor där betygsgenomsnittet är lågt skall få ökade möjligheter att tillgodogöra sig IT. Skolverket bör även utreda pojkars och flickors IT-användning i syfte att öka jämställdheten. I motion 1995/96:T59 (mp) yrkande 5 anförs att särskilt stöd bör ges åt de elever i grundskolan som inte har tillgång till eller använder IT i sin hemmiljö. Vidare bör det klargöras om skolorna har ekonomiska möjligheter att leva upp till regeringens handlingsprogram för IT-frågor eller om det kommer att ske på bekostnad av t.ex. specialundervisningen för elever med svårigheter.

Enligt motion 1995/96:T52 (kds) yrkande 7 bör visionen vara att *varje individ i all slags undervisning skall kunna utvecklas till sin fulla individuella potential* genom interaktion med lärare, studiekollegor och tekniska hjälpmedel. Ett konkret mål bör vara att alla elever som fyller 16 år 2010 skall ha kunskaper och färdigheter som minst motsvarar godkänt studieresultat efter slutförda gymnasiestudier.

Utbildningsutskottet vill fästa uppmärksamheten på att regeringen i propositionen tydligt markerat skolans särskilda ansvar för att motverka en samhällsutveckling med en del av befolkningen invigd i och resten utanför informations- och kunskapssamhället. Utskottet ställer sig bakom vad regeringen uttalat om att i skollagens krav på likvärdig utbildning ligger också en kompensatorisk uppgift för skolan, nämligen att ge alla elever kunskaper oavsett bakgrund, kön eller bostadsort. Detta är inte minst viktigt när det gäller elevernas rätt att få kunskaper om och förtrogenhet med att använda IT som en förberedelse för ett kommande arbetsliv. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att IT-strategier för skolan som utformas av kommunerna i samspel med skolorna därvid kan ge vägledning och stöd.

Inom Skolverket pågår sedan hösten 1995 en större utvärdering beträffande effekterna av användningen av IT i skolundervisningen på elevernas inläring och motivation samt lärarrollen. Bland annat undersöks vilken betydelse IT-användningen har för elever med behov av särskilt stöd. Som utskottet tidigare nämnt avser regeringen att följa upp intentionerna i propositionen med ytterligare uppdrag till Skolverket. Utskottet förutsätter att sådana frågor som att överbrygga kunskapsklyftor mellan elever och skillna-

der i pojkars och flickors sätt att närma sig tekniken kommer att uppmärksammas.

Med det anförda anser utbildningsutskottet att motionerna 1995/96:T52 yrkande 7, 1995/96:T56 yrkande 4 och 1995/96:T59 yrkande 5 bör avstyrkas.

Ett riksdagsuttalande begärs i motion 1995/96:T52 (kds) yrkande 6 om att *fristående skolor bör erbjudas lika möjligheter som de kommunala skolorna* att delta i genomförandet av IT-strategier för skolan. Medel som satsas för IT i skolan måste ingå i den bas utifrån vilken de fristående skolornas anslag beräknas, anser motionärerna.

Utbildningsutskottet hänvisar till att det enligt bestämmelserna i 9 kap. skollagen åvilar elevernas hemkommuner att tilldela fristående skolor bidrag för deras verksamhet. Motionsyrkandet bör avstyrkas av trafikutskottet.

Läroarutbildning och fortbildning av lärare

I propositionen anför regeringen att ett särskilt mål för läroarutbildningarna såvitt gäller IT skall fastställas. Målet skall vara att fr.o.m. år 1998 skall samtliga som erhåller examen avsedd för läroaryrke ha kunskaper om och egna erfarenheter av hur IT kan användas i undervisningen. Ett uppdrag kommer att lämnas till Högskoleverket att följa upp genomförandet. Regeringen meddelar sin avsikt att ställa ca 15 miljoner kronor till förfogande för utbildningsinsatser för läroarutbildare. Det anges vidare att skolhuvudmännen och berörda högskolor bör ta initiativ till fortbildning av lärare för att öka intresset för och kunskaperna om IT:s möjligheter i undervisningen.

Invändningar mot förslaget om extra medel för utbildningsinsatser för läroarutbildare riktas i motion 1995/96:T51 (m) yrkande 7. Motionärerna anser att läroarhögskolorna skall använda moderna verktyg i undervisningen utan att staten betalar extra för detta.

Utbildningsutskottet har tidigare behandlat motioner om IT i läroarutbildning och läroarfortbildning (bet. 1994/95:UbU10 och UbU18). Utskottet har därvid understrukt vikten av en god IT-utbildning för lärare och hänvisat till en pågående översyn inom Utbildningsdepartementet av läroarutbildningarna. Denna översyn har nu genomförts (Läroarutbildning i förändring, Ds 1996:16). I propositionen anges att i den fortsatta beredningen kommer bl.a. IT-frågorna att behandlas.

Enligt utskottets mening är det angeläget att utveckla IT-användningen i läroarutbildningen. En förutsättning härför är att samtliga högskolelärare som är engagerade i läroarutbildning själva har goda kunskaper om och förmåga att använda datorer och nätverk som pedagogiska hjälpmedel. Utskottet anser det därför motiverat att särskilda medel ställs till förfogande för utbildning av läroarutbildare. Utbildningsutskottet avstyrker således motion 1995/96:T51 yrkande 7 och godkänner vad regeringen anført under detta avsnitt.

Regeringen anmäler i propositionen sin avsikt att skapa ett nätverksbaserat nationellt resurscentrum för att främja och stimulera framväxten av IT-baserade läromedel eller s.k. läromedia. Det nationella resurscentrumet bör baseras på befintliga organisationer, t.ex. universitet och högskolor och kommunala resurscentra. Skolverket med sitt uppdrag att utveckla Skoldatanätet bör medverka i uppbyggnaden.

Vidare avser regeringen att uppdra åt Skolverket och Högskoleverket att utveckla ett informationssystem på utbildningsområdet. Uppdraget skall genomföras i samråd med Centrala studiestödsnämnden, Arbetsmarknadsstyrelsen och EU:s programkontor för utbildning och kompetens.

I motion 1995/96:T51 (m) yrkande 6 ifrågasätts skapandet av ett statligt resurscentrum för IT-baserade läromedel. Motionärerna hävdar att ett sådant centrum kan hämma den utveckling på området som i dag bedrivs inom näringslivet och universitetsvärlden. Likaså ställer sig motionärerna tveksamma till utvecklandet av ett informationssystem på utbildningsområdet. De anför bl.a. att arbetet med Skoldatanätet redan avkastat information för skolväsendet. Motionärerna framför i sammanhanget också invändningar mot regeringens förslag att ett IT-körkort införs. Detta skulle snarast få till effekt att IT:s aura av något svårt bibehålls, anför de.

Regionala resurser bör enligt motion 1995/96:T54 (s) tas till vara vid bildandet av det nationella resurscentrumet för IT-baserade läromedel. Motionärerna framhåller att i Blekinge län finns både kompetens och erfarenhet när det gäller utveckling av sådana läromedel.

Utbildningsutskottet konstaterar när det gäller resurscentrumet för IT-baserade läromedel att det inte är fråga om en ny fysisk etablering utan om sammankoppling av olika nätverk, t.ex. vid universitet och högskolor och kommunala resurscentra. I sistnämnda avseende kan även regionala resurser tas till vara. Med hänvisning härtill avstyrks motion 1995/96:T54.

Utskottet instämmer med regeringen att det är angeläget att stödja kompetensuppbyggnaden kring produktion av IT-baserade läromedel genom ett nätverksbaserat nationellt resurscentrum med uppgift bl.a. att erbjuda rådgivning och medverka i utveckling av innehåll och miljöer i näten.

Utskottet har inte heller något att erinra mot att olika informationskällor på utbildningsområdet skall kunna kopplas samman i ett informationssystem.

I frågan om examination för ett s.k. IT-körkort noterar utskottet att arbetet med detta drivs av Dataföreningen i Sverige, vilket omnämns i propositionen.

Trafikutskottet bör med godkännande av vad regeringen förordat avstyrka motion 1995/96:T51 yrkande 6.

Vuxenutbildning m.m.

En utveckling av skolan till ett kunskapscentrum "mitt i byn", anger regeringen, är ett bra sätt att bredda tillgången till teknik och kunskap. Även *datorteken* spelar här en viktig roll.

Enligt motion 1995/96:T57 (c) yrkande 8 finns det betydande vinster att göra med ett mer flexibelt utnyttjande av och samordning mellan datortek och skola. Vid inrättande av datortek bör det därför alltid sökas lösningar som möjliggör att en större grupp än de som direkt berörs av datorteken får tillgång till dessa. Dock betonas i motionen att skolans behov av modern datautrustning inte enbart kan lösas genom detta.

Utbildningsutskottet erinrar om att datortek infördes fr.o.m. den 1 juli 1995 för arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år som ett led i arbetet med att utveckla Sverige till ett ledande land inom informationstekniken. Kommunerna är huvudmän för verksamheten. Syftet med datortek är att arbetssökande skall kunna få möjlighet att lära sig använda informationsteknik som ett hjälpmedel inom olika yrken och verksamheter. Enligt ett förslag under Arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel i proposition 1995/96:150 Ekonomisk vårproposition med förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1995/96, m.m. bör datorteken öppnas även för personer som har fyllt 25 år.

Utskottets ser positivt på en utveckling av samarbetet mellan skolor, bibliotek och datortek i syfte att skapa kunskapscentra. Det får dock ankomma på kommunerna att bedöma i vilken omfattning datorteken kan utnyttjas. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionsyrkandet.

I propositionen anføres att regeringen avser att ge Skolverket i uppdrag att i samråd med berörda branscher utveckla *nya yrkesinriktade kurser på IT-området* inom gymnasieskolan och komvux. Det är också enligt regeringen naturligt att yrkesinriktade utbildningar inom IT-området kan ingå i försöksverksamheten med kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning.

Det bör enligt motion 1995/96:T57 (c) yrkande 9 vara en självklarhet att yrkesinriktade utbildningar inom IT-området skall ingå i försöksverksamheten med kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utbildningsutskottet anser inte att det föreligger några motsättningar mellan motionsyrkandet och vad som förordas i propositionen. Utskottet föreslår att trafikutskottet med godkännande av regeringens planerade åtgärd avstyrker motion 1995/96:T57 yrkande 9.

Frågan om *de lågutbildades situation* när det gäller användningen av informationsteknik tas upp i motion 1995/96:T56 (v) yrkande 5. Motionärerna pekar på att lågutbildade ofta är de första som avskedas när den nya tekniken slår ut jobb. De har också ofta svårt att tillgodogöra sig de positiva effekterna av en mer allmän användning av IT i samhället, en situation som de delar med *dyslektiker och synskadade*. Regeringen bör särskilt se över dessa gruppers möjligheter till användande av den nya tekniken, anser motionärerna.

Utbildningsutskottet har samma uppfattning som motionärerna att det är viktigt att gruppen vuxna lågutbildade ges förutsättningar att lära sig informationsteknik. Här har den kommunala vuxenutbildningen liksom studieförbund och folkhögskolor ett särskilt ansvar för att vuxna inte ställs utanför informations- och kunskapssamhället utan får kunskaper om IT. Regeringen avser också, som meddelas i propositionen, att avsätta särskilda medel under en treårsperiod till folkbildning på IT-området.

När det gäller dyslektiker och synskadade hänvisar utskottet till att regeringen avser att uppdra åt Handikappinstitutet att i samråd med berörda myndigheter och organisationer utarbeta ett förslag till IT-program med inriktning på funktionshindrade och äldre personer (prop. s. 77 f.).

Utbildningsutskottet anser inte att motionsyrkandet bör föranleda något riksdagsuttalande utan föreslår att trafikutskottet avstyrker detsamma.

Enligt motion 1995/96:T52 (kds) yrkande 10 bör staten *lyfta fram exempel på användningen av IT* för att påskynda och underlätta integreringen av IT i samhället. På Skolverket t.ex. bör ligga ett ansvar för att sprida information om lyckade IT-satsningar i skolor.

Utbildningsutskottet konstaterar att det ingår i Skolverkets uppdrag på dataområdet att sprida information om IT-satsningar och ge beskrivande exempel på datoranvändning i skolan, vilket utskottet har redovisat i det föregående. Därutöver bör nämnas att Ungdomens IT-råd nyligen har lämnat ett delbetänkande till regeringen Möss och människor (SOU 1996:32) som lyfter fram 34 exempel på bra användning av informationsteknik (IT) bland barn och ungdomar. Motionsyrkandet bör inte föranleda någon riksdagens åtgärd utan avstyrkas.

Högre utbildning och forskning

I propositionen anmäls att regeringen avser att uppdra åt varje universitet och högskola att redovisa ett *handlingsprogram för användning av IT inom utbildning och forskning*. Regeringen kommer vidare att överväga ytterligare insatser om 15 miljoner kronor för att *främja den pedagogiska användningen av IT inom den högre utbildningen*.

Ett tillkännagivande av riksdagen begärs i motion 1995/96:T57 (c) yrkande 11 om att regeringen bör ta initiativ till ökad forskning om pedagogik och metodik för datorbaserad undervisning.

Utbildningsutskottet tar fasta på vad regeringen anför i propositionen om att särskilda forskningsresurser – 5 miljoner kronor av sammanlagt 15 – skall avsättas inom pedagogikämnet med inriktning på användning av IT i undervisningen. Motionsyrkandet bör med hänvisning härtill avstyrkas.

Utskottet har inte något att invända mot vad regeringen anför om handlingsprogram och ytterligare insatser för att främja den pedagogiska användningen av IT.

Regeringen anför i propositionen att *Swedish University Computer Network* (SUNET) är en nationell tillgång som bör kunna utnyttjas av ännu fler, t.ex. inom hela biblioteksväsendet. Länsbiblioteken och inte minst folkbiblioteken bör ges förutsättningar att spela en roll som informationscentraler och förmedlare av IT-kunskaper. Det är därför ett nationellt intresse att även läns- och folkbiblioteken får tillgång till Internet, t.ex. genom SUNET. För att SUNET skall kunna utvecklas och spela en fortsatt viktig roll för IT-utvecklingen skall styrningen och finansieringen ses över liksom riktlinjerna för anslutning av nya användare. Enligt regeringen bör självfallet en utveckling av SUNET ske så att dess ursprungliga syfte – att betjäna universitet och högskolor – även fortsättningsvis tillgodoses.

Avslag på regeringens förslag om en ny roll för SUNET yrkas i motion 1995/96:T51 (m) yrkande 8. Motionärerna menar att SUNET:s roll är att vara Internetleverantör åt högskolevärlden och att därutöver verka som ett nationellt kunskaps- och kompetenscenter av yppersta slag. Biblioteken gynnas bäst av de kommersiella Internettjänsternas framväxt och av ett nära samarbete med kommuner och skolor, anser de.

Också i motion 1995/96:T52 (kds) yrkande 9 görs invändningar mot regeringsförslaget. SUNET kommer enligt motionen att behöva uppgraderas betydligt under de närmaste åren för att fylla universitetens och högskolornas behov. Att i ett sådant läge öppna SUNET för kommunala biblioteks trafik anser motionärerna vore olyckligt.

Motsatta synpunkter anförs i motion 1995/96:T57 (c) yrkande 10. Enligt denna bör användningen av SUNET breddas och regeringen aktivt sträva efter att ansluta alla skolor till SUNET. Ett likartat yrkande, att skolor skall kunna anslutas till SUNET, framställs i motion 1995/96:T58 (fp) yrkande 2 i denna del.

Utbildningsutskottet har inhämtat att universitetsdatornätet SUNET byggs upp i ett samarbete mellan universitet och högskolor i syfte att ge högskolorna tillgång till nationell och internationell datakommunikation. SUNET skall vid varje tidpunkt erbjuda universitet och högskolor de tjänster som dessa efterfrågar inom främst datakommunikationsområdet. Högskoleverket har sedan den 1 juli 1995 det administrativa ansvaret för SUNET. Verket har i samråd med Sveriges universitets- och högskoleförbund utsett en styrelse för SUNET och delegerat åt denna att leda verksamheten. På det internationella planet samarbetar SUNET med övriga nordiska länder i organisationen NORDUnet. SUNET:s verksamhet är till största delen anslagsfinansierad via den nationella högskolemyndigheten. Organisationer utanför högskolan och nya högskolor som ansluts får emellertid betala en avgift, om de vill använda sig av SUNET:s tjänster.

SUNET har ett eget fysiskt nät som utgår från Kungl. Tekniska högskolan till olika universitet och högskolor. Det håller hög kapacitet och mycket god kvalitet. Enligt vad utskottet erfarit från Högskoleverket och SUNET:s styrelse skulle en uppkoppling via SUNET till Internet från ett stort antal folkbibliotek och skolor begränsa SUNET:s handlingsfrihet i vad gäller att utveckla den tekniska strukturen. SUNET drivs med minimala personella resurser, och det gör att SUNET inte heller kan ge adekvat stöd till alla nya användare som ofta har begränsad IT-kompetens. Det hävdas från verket och styrelsen att de erbjudanden som i dag finns från de kommersiella Internetoperatörerna i många fall kan ge dessa nya användare en väl fungerande Internetanslutning.

Utbildningsutskottet anser för sin del att expansionen av IT-användningen vid universitet och högskolor liksom inom biblioteks- och skolväsendet motiverar att en översyn görs av såväl SUNET:s styrning och finansiering som anslutningen av nya användare. Utskottet vill dock betona att det är av betydande vikt att universiteten och högskolorna får fortsatt tillgång till hög kapacitet och kompetens inom datakommunikationsområdet.

Med det anförda föreslår utbildningsutskottet att motionerna 1995/96:T51 yrkande 8, 1995/96:T52 yrkande 9, 1995/96:T57 yrkande 10 och 1995/96:T58 yrkande 2 i denna del avstyrks av trafikutskottet.

Regeringen anmäler i propositionen att Högskoleverket skall få i uppdrag att i samråd med Forskningsrådsnämnden m.fl. utarbeta ett förslag till ett *forskningsinformationssystem* med Internet som informationsbärare. Målet är att nå ett väl utbyggt och överblickbart system över hela landet år 1998.

Utskottet har inget att erinra häremot.

Distansutbildning

Flera motioner tar upp frågor om distansutbildningen och angelägenheten av en utbyggnad av denna.

Enligt motion 1995/96:T51 (m) yrkande 9 bör en betydande del av det företagsstöd som utbetalas till Norrlands inland omvandlas till en bred satsning på IT-baserad distansutbildning, riktad till samma område. En sådan satsning skulle kunna tjäna som pilotprojekt för en mer allmän utveckling av teknik och pedagogik för distansutnyttjande. Motionärerna vill att regeringen snart skall återkomma till riksdagen med ett konkret förslag. Förslaget bör ta till vara den utvecklingskraft som programvaruföretagen besitter och förena denna med det offentliga utbildningsväsendets uppenbara utvecklingsbehov.

Regeringen bör enligt motion 1995/96:T57 (c) yrkande 12 återkomma till riksdagen med förslag om hur högskolans utbud av distansutbildning skall kunna förbättras. Motionärerna framhåller att endera bör högskolorna kompenseras extra för distansutbildning eller bör staten ålägga högskolorna att viss del av utbildningsuppdragen skall ske som distansutbildning.

Genom lärosalar för bredbandig kommunikation med högskolor och en alltmer nätbaserad undervisning möjliggörs enligt motion 1995/96:T52 (kds) yrkande 8 en kraftigt utbyggd distansutbildning.

Utbildningsutskottet erinrar om att regeringen genom beslut i maj 1995 tillkallat en utredning om distansmetoder i utbildningen, den s.k. Distansutbildningskommittén. Enligt direktiven för kommittén (dir. 1995:69) har denna till uppgift att föreslå åtgärder som kan främja användningen av distansmetoder inom främst vuxenutbildningen och högskolan. Kommitténs huvuduppgift är att föreslå en strategi som långsiktigt främjar utvecklingen i hela landet av de möjligheter till distansutbildning som IT erbjuder. En annan uppgift är att bereda och till regeringen lämna förslag till beslut om bidrag till distansutbildningsprojekt. I sammanhanget kan nämnas att Distansutbildningskommittén i skrivelse i april 1996 till regeringen (Utbildningsdepartementet) föreslagit att bidrag skall utgå om sammanlagt 45 miljoner kronor till ett fyrtiotal utvecklingsprojekt inom högskolan. Lika mycket vill kommittén att regeringen skall dela ut till distansutbildningsprojekt inom företagsutbildning, vuxenutbildning och folkbildning.

Utskottet anser att resultaten av kommitténs arbete med utvecklingen av distansutbildning bör avvaktas, varför motionerna 1995/96:T51 yrkande 9, 1995/96:T52 yrkande 8 och 1995/96:T57 yrkande 12 bör avstyrkas.

I motion 1995/96:T56 (v) yrkande 10 förespråkas utvecklandet av ett folkuniversitet enligt *Open University-modellen*, dvs. en universitetsutbildning på distans med lokal förankring och kommunikation via moderna medier.

Utbildningsutskottet vill påminna om att regeringen i 1995 års budgetproposition (prop. 1994/95:100, bil. 9) framhöll att möjligheterna borde prövas att skapa förutsättningar för "ett öppet svenskt folkuniversitet" med ett brett utbildningsutbud som når många människor. Därvid borde erfarenheterna från det brittiska Open University studeras. Detta uttalande har återgetts i direktiven till Distansutbildningskommittén. Utskottet utgår från att kommittén kommer att pröva frågan. Också motion 1995/96:T56 yrkande 10 bör därmed avstyrkas.

Stockholm den 25 april 1996

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Rune Rydén (m), Agneta Lundberg (s), Andreas Carlgren (c), Torgny Danielsson (s), Ulf Melin (m), Margitta Edgren (fp), Tomas Eneroth (s), Britt-Marie Danestig-Olofsson (v), Majléne Westerlund Panke (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Gunnar Goude (mp), Inger Davidson (kds), Nalin Baksi (s) och Nils-Erik Söderqvist (s).

Avvikande meningar

Strategier för användningen av informationsteknik i skolan

1. Beatrice Ask (m), Rune Rydén (m), Ulf Melin (m) och Hans Hjortzberg-Nordlund (m) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utskottet har från Utbildningsdepartementet" och slutar med "i denna del" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet har erfarit att regeringen kommer att ge Skolverket ett förnyat och fortsatt uppdrag bl.a. i fråga om utvecklingen av Skoldatanätet och av användningen av IT som pedagogiskt hjälpmedel i skolan. Utskottet vill betona att uppdraget även bör innefatta att Skolverket förstärker och utvidgar sitt arbete med Skoldatanätet. Projektet måste tillförsäkras resurser under minst fem år till. Användningen av IT måste också på ett helt annat sätt än i dag komma in i de olika utvecklingsprojekt som Skolverket bedriver.

Med det anförda anser utbildningsutskottet att trafikutskottet bör föreslå att riksdagen med bifall till motion 1995/96:T51 yrkande 5 och med avslag på motion 1995/96:T58 yrkande 2 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför.

2. Inger Davidson (kds) anser *dels* att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Med det anförda" och slutar med "bör avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet anser, i likhet med vad som anförs i motion 1995/96:T52 yrkande 7, att skolan behöver en övergripande vision och ett konkret mål för att kunna kraftsamla inför de stora tekniska förändringar som IT-användningen innebär. Visionen bör vara att varje individ i all slags undervisning skall kunna utvecklas till sin fulla individuella potential genom interaktion med lärare, studiekollegor och tekniska hjälpmedel. Som konkret mål bör gälla att alla elever som år 2010 fyller 16 år skall ha kunskaper och färdigheter som minst motsvarar godkänt studieresultat efter slutförda gymnasiestudier. Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna.

dels att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utbildningsutskottet hänvisar till" och slutar med "av trafikutskottet" bort ha följande lydelse:

Enligt utbildningsutskottets mening är det viktigt att de fristående skolorna omfattas av den kommunala IT-strategin för skolan. De bör erbjudas lika möjligheter som de kommunala skolorna att delta i genomförandet av planerna, och medlen som satsas av kommunen för IT bör också komma de fristående skolorna till del. Trafikutskottet bör föreslå att riksdagen med bifall till motion 1995/96:T52 yrkande 6 som sin mening ger regeringen detta till känna.

Läroarutbildning och fortbildning av lärare

3. Beatrice Ask (m), Rune Rydén (m), Ulf Melin (m) och Hans Hjortzberg-Nordlund (m) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "detta avsnitt" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet delar motionärernas uppfattning att det självklart åligger läroarhögskolorna att använda modern informationsteknik i undervisningen av blivande lärare. Några extra medel för utbildningsinsatser för läroarutbildare bör därmed inte utgå. Trafikutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motion 1995/96:T51 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna vad utbildningsutskottet anför.

4. Beatrice Ask (m), Rune Rydén (m), Ulf Melin (m) och Hans Hjortzberg-Nordlund (m) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet anser, i likhet med motionärerna, att ett statligt resurscentrum för IT-baserade läromedel kan hämma den utveckling på området som i dag bedrivs såväl inom näringslivet som inom universitetsvärlden. Området bör vara helt fritt för enskilda initiativ.

Utskottet anser sig inte heller kunna godkänna regeringens planer för ett sammanhållet informationssystem på utbildningsområdet. Det bör enligt utskottets mening ligga i alla intressenters egenintresse att göra sin information allmänt tillgänglig. Vad gäller Skolverket har arbetet med Skoldatanätet redan avkastat information för skolväsendet.

Utskottet ställer sig vidare helt avvisande till tanken på ett IT-körkort. Körkortet kan lätt upplevas som en påtvingad aktivitet som inte på något sätt underlättar IT-användningen utan snarare får till effekt att IT-teknikens aura av något svårt bibehålls.

Vad utbildningsutskottet nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 1995/96:T51 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Högre utbildning och forskning

5. Beatrice Ask (m), Rune Rydén (m), Ulf Melin (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m) och Inger Davidson (kds) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utbildningsutskottet anser för" och slutar med "av trafikutskottet" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet delar den uppfattning om SUNET:s roll som framförts i motionerna 1995/96:T51 och 1995/96:T52. SUNET bör främst vara Internetleverantör åt högskolevärlden och därutöver verka som ett nationellt kunskaps- och kompetenscenter av yppersta slag. Det vore enligt utskottets mening olyckligt att i ett läge då IT-användningen expanderar vid universitet och högskolor tillåta att ett stort antal folkbibliotek och skolor får ansluta sig till SUNET. Detta kommer att kräva så mycket resurser – personellt och utrustningsmässigt – att universiteten och högskolorna riskerar att drabbas hårt av dålig service, dålig tillgänglighet och kapacitetsbrister.

Vad utbildningsutskottet här anfört bör trafikutskottet föreslå riksdagen att med bifall till motionsyrkandena som sin mening ge regeringen till känna.

6. Andreas Carlgren (c) och Margitta Edgren (fp) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utbildningsutskottet anser för" och slutar med "av trafikutskottet" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet ser det som positivt att regeringen i propositionen anger att SUNET bör kunna utnyttjas av ännu fler, t.ex. inom hela biblioteksväsendet. Enligt utskottets mening bör regeringen även aktivt verka för

att alla skolor skall kunna kopplas upp på SUNET. Därmed kan på sikt underlaget för finansiering av SUNET breddas. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1995/96:T57 yrkande 10 och 1995/96:T58 yrkande 2 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Distansutbildning

7. Beatrice Ask (m), Rune Rydén (m), Ulf Melin (m) och Hans Hjortzberg-Nordlund (m) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utskottet anser att" och slutar med "bör avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet ställer sig bakom förslaget i motion 1995/96:T51 yrkande 9 om att en betydande del av företagsstödet till Norrlands inland bör omvandlas till en bred satsning på IT-baserad distansutbildning. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett konkret förslag som tar till vara den utvecklingskraft som programvaruföretagen har. Förslaget bör också beakta utvecklingsbehovet på området inom det offentliga utbildningsväsendet. Trafikutskottet bör tillstyrka motionsyrkandet och föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad utbildningsutskottet här anfört.

8. Andreas Carlgren (c) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utskottet anser att" och slutar med "bör avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet konstaterar att det nya resurstilldelningssystemet för högskolan har inneburit att distansutbildningen på flera håll minskat i omfattning. Detta hänger samman med att distansutbildning generellt sett är dyrare och att genomströmningen är lägre än för reguljär utbildning. Utskottet anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur högskolans utbud av distansutbildning skall kunna förbättras, i första hand genom att högskolorna kompenseras extra för distansutbildning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1995/96:T57 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

9. Inger Davidson (kds) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utskottet anser att" och slutar med "bör avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet delar uppfattningen i motion 1995/96:T52 yrkande 8 att en kraftigt utbyggd distansutbildning kan åstadkommas genom satsningar på lärosalar med tillgång till bredbandig datakommunikation med högskolor. Utskottet föreslår att motionsyrkandet tillstyrks och att riksdagen gör ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad som här anförts.

10. Beatrice Ask (m), Rune Rydén (m), Andreas Carlgren (c), Ulf Melin (m), Margitta Edgren (fp), Britt-Marie Danestig-Olofsson (v), Hans Hjortzberg-Nordlund (m) och Inger Davidson (kds) anser att den del av utbildningsutskottets yttrande som börjar med "Utbildningsutskottet vill påminna" och slutar med "därmed avstyrkas" bort ha följande lydelse:

Utbildningsutskottet anser att motionsyrkandet om att skapa ett öppet svenskt folkuniversitet efter modell av det brittiska Open University är ett

konkret förslag som bör kunna realiseras utan att kommitténs förslag invän-
tas. Ett sådant folkuniversitet kan tjäna som en brygga mellan folkbildningen
och högskolan. Vad utbildningsutskottet nu anfört bör trafikutskottet föreslå
riksdagen att med bifall till motion 1995/96:T56 yrkande 10 som sin mening
ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Distansutbildning

Margitta Edgren (fp) anför:

Folkpartiet delar majoritetens uppfattning att arbetet i Distansutbildnings-
kommittén bör avvaktas innan utskottet tar ställning till förslag om distans-
utbildning. Vi vill med detta yttrande föra fram att varje högskola har ett
ansvar för att utveckla högre utbildning på distans. Detta ansvar bärs på olika
sätt och med olika grad av entusiasm och kunnande av olika högskolor.

Det bedrivs mycket högre utbildning med distansmetoder i Sverige. Vi har
alltså flera levande distansmiljöer att dra erfarenheter av. Ett exempel är
Statens skolor för vuxna i Härnösand där man har hela sin verksamhet byggd
på distansutbildningsmetodik för vuxna på gymnasienivå.

Ett annat exempel är att redan år 1987 fick Universitetet i Umeå öron-
märkta medel för distansutveckling och distansutbildning i norra regionen.
Ett samverkanskonsortium bildades år 1993 mellan Högskolan i Växjö,
Kungl. Tekniska högskolan i Stockholm samt universiteten i Linköping och
Umeå i syfte att samverka i planering, utveckling och genomförande av
distansutbildning på högskolenivå med nationell räckvidd och i utbildning av
lärare inom distansutbildningen.

Ytterligare exempel är samarbetet om distansutbildning i landets norra län
där Universitetet i Umeå, Högskolan i Luleå och Mitthögskolan samverkar i
något som kan kallas Norrlands distansuniversitet. Dessutom har Rådet för
grundläggande högskoleutbildning (HGUR) ett nätverk för datorstödd ut-
bildning som har intresse för och kunnande om internationell och nationell
distansutbildning som en gemensam nämnare.

Distansutbildning kräver naturligtvis djupgående diskussioner inom ut-
bildningarna om distansundervisningens villkor, möjligheter och svårigheter
liksom en förändrad organisation.